

másságával tud autentikus és immanens formákat létrehozni, s ezzel egyúttal – egy más szinten – irodalmi folytonosságot is biztosítani. S mint ebből is látható, Könczölnek élet és mű kérdése-

ben ez az *esztétikai* megközelítése nemcsak a mű létezésére nézve érvényes, de továbbgondolva, az élet létezésére nézve is.

Dérczy Péter

*

Julianus barát és Napkelet fölfedezése. Válogatta, bevezette és a jegyzeteket írta: Györffy György, Gy. Ruitz Izabella. Bp. 1986. Szépirodalmi Kk. 493 l. (Magyar Ritkaságok)

Nemzeti tudatunk programszerű rombolása után, úgy tűnik, ha sok szempontból végképp elkésve is, de örvedetes változást élünk meg. Tükröződik ez könyvkiadásunkon is – legalábbis bízunk abban, hogy nem csak a jó eladhatóság miatt kapnak helyet népszerűbb sorozatainkban is történeti, művelődéstörténeti forrásaink. Akár ismételt is, mint erre a Napkelet fölfedezése is példa. A legutóbbi, 1965-ös kiadást csaknem változatlan formában vette fel Szalai Anna (a sorozatszerkesztő) terveik sorába.

A változások számbavételét a címlapon kezdhethetjük: a „Napkelet felfedezése” helyetti „Napkelet fölfedezése” forma (mert inkább magyar) örvedetes, még akkor is, ha esetleg véletlen a változtatás.

A következő eltérés a két kiadás között már tartalmi jellegű. Az újban szerepel C. de Bridia jelentésének a magyarokra vonatkozó része. A ferences szerzetes Johannes Plano Carpininek volt útítársa (1245–1247), s útleírása 1965-ben jelent meg először nyomtatásban. Ezért nem szerepelt kötetünk első kiadásában.

A harmadik eltérés a két editio között a jegyzetelésben, a bibliográfia bőségében van. A Nemzeti Könyvtár inkább szakközönségnek szól, így az első kiadás e szempontból (nem lényegesen) alaposabb.

E rövid összehasonlítás után lássuk mit tartalmaz ez a kötet, hogy a *Magyar Ritkaságok* sorozatban kellett megjelenie?

Mindenekelőtt Julianus, magyarországi domkos szerzetes két útjának leírását (1235–36; 1237), illetve az útról, a „Napkeleten” maradt magyarokról, s a tatárokról készített jelentéseket.

A többi szövegrészlet – beleértve a már említett, mint frissen közöltet is – a magyarországi tatárjárás utáni keletkezésű: Pjotr Akerovics oroszországi érseknek 1238-tól 1245-ig volt alkalma ismereteket szerezni a mongolok életéről, politikai viszonyairól – erről is kérdezték 1245-ben a lyoni zsinaton. Vallomásának fordítása követi a Julianus-utak emlékeit.

Egyetlen utazásnak dokumentuma Plano Carpini, Benedictus Polonus és C. de Bridia ferencendi szerzetesek leírása. Annak a követésnek útja során keletkeztek, amelyet Carpini vezetett 1245–47-ben a pápa megbízásából a Mongol Birodalomba. Ők hozták magukkal azt az ugyancsak közölt levelet, amelyet Gűjük kán írt IV. Ince pápának (1245). E négy szemelvényt még kettő követi: IV. Béla tatárokhöz küldött követeinek jelentése (1247–48) és Willelmus Rubruk flamand ferences 1255-ből való útleírása.

Valamennyi szövegemlék XIII. századi történelmünk, őstörténetünk kiemelkedően fontos dokumentuma (az első Julianus útról szóló Riccardus-féle jelentés középkori gestairódmunk egyik legfontosabb tanúja), amelyeknek összegyűjtött, szép magyarságú, gondosan jegyzetelt kiadása nem csupán a művelt olvasóréteg számára vált újra elérhetővé, hanem fontos tanításai segédeszköz is egyeteminken.

Györffy György bevezetője persze szélesebb horizontú annál, semmint hogy a közreadott forrásokat magyar-központúan interpretálja: a teljes terjedelmében újraközölt előző tulajdonképpen annak is története, hogy az 1235–1255 közötti követjárások írásos emlékei hogyan hatottak az európai földrajzi gondolkodására, hol a helyük az európai utazási irodalomban.

Monok István

IRODALOMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

1987–1988. XCI–XCII. évfolyam 1–2. szám

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG	<i>Klaniczay Tibor</i> : Hungaria és Pannonia a reneszánsz- korban	1
Komlowszki Tibor felelős szerkesztő	<i>Imre Mihály</i> : Nemzeti önszemlélet és politikai publi- cisztika formálódása egy 1674-es prédikációskötet- ben	20
Bíró Ferenc	<i>Dávidházi Péter</i> : Egy irodalmi kultusz meghonosítása	46
Dávidházi Péter	<i>Rónay László</i> : Márai Sándor pályakezdése	74
Horváth Iván		
Kiss Ferenc	Kisebb közlemények	
Kulcsár Péter	<i>Kathona Géza</i> : Bornemisza Péter névbejegyzése a wit- tenbergi egyetem anyakönyvébe	90
Szabó G. Zoltán	<i>Czibula Katalin</i> : Adatok a piarista iskolai színjátszás történetéhez	92
Tamás Attila	<i>Sütő József</i> : Katona József pesti prókátor „megpiron- gattatása” Pest vármegye előtt	96
Tarnai Andor	<i>Korompay Bertalan</i> : Petőfi nevééről	100
Tverdota György	<i>Sándor László</i> : A csehszlovákiai magyar írók gazdasági egyesülete	101
Veres András		
*		
Stauder Mária technikai szerkesztő	Műhely	
	<i>Vadász Géza</i> : Janus Pannonius „Abiens valere iubet sanctos reges, Waradini” című verse az antik auk- torok tükrében	103
	<i>Hopp Lajos</i> : Az „antemurale” publicisztikája Báthory törökellenes terveinek kialakulása előtt	110
	<i>Grüll Tibor</i> : Reviczky Gyula: <i>Pán halála</i> (1889)	121
	Zrínyi-ülésszak (Debrecen, 1987. május 21–23.)	
	<i>R. Várkonyi Ágnes</i> : Reformpolitika Zrínyi mozgalmában	131
	<i>Szőrényi László</i> : Panegyricus és eposz (Zrínyi és Cor- tesius)	141
	<i>Amedeo Di Francesco</i> : A Szigeti veszedelem formulái	150
	<i>Monok István</i> : Zrínyi Miklós, a könyvgyűjtő	175
	<i>Kovács Sándor Iván</i> : „Mert szerencse vigasztal”	179
	<i>Hausner Gábor</i> : Zrínyi Ádám és a Zrínyi-könyvtár	185
	<i>Héjjas Eszter</i> : Magyarország 1663-64-ben, francia dip- lomáciai jelentések tükrében	193
	<i>Bodó Éva Mária</i> : Zrínyi Miklós kiadatlan olasz nyelvű levele XIV. Lajos francia királyhoz	203
	<i>Bukovszky Andrea</i> : Londoni magyar vonatkozású kiadványok és az 1664. évi Zrínyi-életrajz	207
SZERKESZTŐSÉG • Budapest Ménesi út 11–13. 1118		

Szemle

Könyvek a romániai magyar irodalomról (<i>Pomogáts Béla</i>)	212
Mátyás király levelei (<i>Boronkai Iván</i>)	220
Gyarmati Balassi Bálint énekei (<i>Stoll Béla</i>)	223
Tüskés Tibor: Pilinszky János alkotásai és vallomásai tükrében (<i>Rónay László</i>)	226
Könczöl Csaba: Tükörszoba (<i>Dérczy Péter</i>)	228

*

Julianus barát és Napkelet fölfedezése – Monok István: A gyöngyösi református gyülekezet lelképásztorai és tanítói, 1557–1710 – Markovits Györgyi: Magyar írók harca a cenzúra ellen (1919–1944) – Gábor Andor emlékezete (<i>Monok István, Szabó András, Szilágyi János, Kalmár Melinda</i>)	231
--	-----

Krónika

Zrínyi-ülésszak (Debrecen, 1987. május 21–23.)	236
--	-----

Terjeszti a Magyar Posta

Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) 1900, Budapest XIII., Lehel u. 10/a., közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizethető és példányonként megvásárolható az *Akadémiai Kiadónál* (1363 Budapest, Alkotmány utca 21., tel.: 111-010) és az *Akadémiai Kiadó Stúdium* (1368 Budapest, Váci utca 22., tel.: 185-881) és *Magiszter* (1052 Budapest, Városház utca 1., tel.: 382-440) könyvesboltjaiban.

Előfizetési díj egy évre: 150 Ft

Egy szám ára: 25 Ft

Külföldön terjeszti a KULTURA Külkereskedelmi Vállalat,

H-1389 Budapest, Pf. 149.

A kiadásért felelős az Akadémia Kiadó és Nyomda Vállalat főigazgatója

Műszaki szerkesztő: Sándor István

A kézirat a nyomdába érkezett: 1987. október 1. – Terjedelem: 20,65 (A/5 ív)

FLOTT Kísszövetkezet – GRAFITYP GM gondozásában